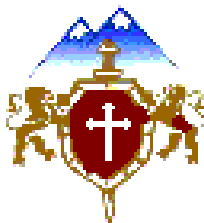

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

***МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТУ
КУРСОВИХ РОБІТ
для студентів спеціальності 061 Журналістика***

Київ-2019

Методичні рекомендації щодо виконання і захисту
курсівих робіт для студентів спеціальності 061
Журналістика

Укладачі:

Мартиненко С.М. – д. педагог. н., професор КиМУ;

Шумигора Л.І. – професор КиМУ;

Данченко Т.В. – к. ю. н., професор КиМУ;

Чебанова О.Є. – к. філол. н., професор КиМУ.

Методичні рекомендації щодо виконання і захисту
курсівих робіт обговорені на засіданні кафедри соціальних
комунікацій (протокол №1 від 29.08.2019 року) та схвалені
на засіданні Вченої ради КиМУ (протокол №1 від
29.08.2019 року)

ЗМІСТ

1. Мета виконання курсової роботи	4
2. Вибір теми	6
3. Збір і обробка матеріалу	8
4. Структура й обсяг роботи	10
5. Вимоги до оформлення курсової роботи	24
6. Правила цитування посилання на використані джерела	26
7. Мова і стиль робіт	27
8. Типові помилки при написанні та оформленні курсової роботи	29
9. Захист курсової роботи	30
Додатки	
Додаток А. Зразок заяви для затвердження теми роботи	33
Додаток Б. Відгук наукового керівника	34
Додаток В. Приклад структури змісту курсової роботи	35
Додаток Г. Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи	36
Додаток Д. Зворотна сторінка титульної сторінки курсової роботи	37
Додаток Е. Завдання для виконання курсової роботи	38
Додаток Ж. Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції засобів зв'язку між реченнями	40
Додаток З. Вимоги щодо оформлення списку джерел (приклад)	44
Додаток К. Зразок тез виступу на захисті курсової роботи	46

1. МЕТА ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота є одним із видів наукової роботи, самостійним навчально-науковим дослідженням студента, яке виконується з певної дисципліни професійного циклу навчання зі спеціальності 061 «Журналістика» або з двох-трьох дисциплін одного спрямування, серед іншого і з дисциплін вибіркового циклу. Курсова робота студентів спеціальності «Журналістика» базується на Положенні про бакалаврський мінімум, тому вона обов'язково включає творчий компонент у вигляді творчого проекту (творчого доробку журналіста). Метою написання курсової роботи є:

- поглибити знання студентів з актуальних проблем галузі науки 06 Журналістика;
- систематизувати здобуті теоретичні знання з певної навчальної дисципліни професійного або вибіркового циклу спеціальності «Журналістика»;
- розвинути вміння самостійного критичного опрацювання наукових джерел;
- формувати дослідницькі вміння студентів;
- стимулювати студентів до самостійного наукового пошуку;
- уміти аналізувати передовий досвід та узагальнювати власні спостереження;
- уміти практично втілювати результати дослідження в самостійні розробки;
- згідно з Положенням про бакалаврський мінімум курсова робота студента спеціальності 061 «Журналістика» є презентацією фахових умінь і навичок із вивчених видів і форм медіадіяльності у формі творчого доробку, включеного до третьої (практичної) частини роботи.

Отже, курсова робота – це дослідницько-реферативна й творча праця, яка дозволяє студентові виробити практичні вміння наукової праці (пошук джерел інформації та робота з ними, реферування наукової та

методичної літератури, зіставлення кількох поглядів на одну проблему тощо), виявити рівень знань із певної спеціалізації чи галузі знань, продемонструвати вміння самостійно мислити, робити узагальнення та висновки і створювати творчий проєкт у межах досліджуваної теми. Виконання курсової роботи передбачає вироблення навичок самостійної роботи з джерелами й науковою літературою, оволодіння методикою, яка допомагає студентові систематизувати здобуті теоретичні знання з вивченої дисципліни та перевірити їхню якість.

Тематика курсових робіт має відповідати завданням навчальної дисципліни і тісно корегуватися з практичними потребами журналістського фаху. Зазвичай керівництво здійснюється найкваліфікованішими викладачами кафедри. Термін виконання курсових робіт визначається робочим навчальним планом.

Курсова робота допомагає студентові систематизувати теоретичні знання з вивченої дисципліни, оволодіти первинними навичками дослідної роботи.

Виконання курсової роботи повинно сприяти поглибленому засвоєнню лекційного курсу й набуттю навичок для вирішення практичних і творчих завдань.

Тематика курсових робіт із навчальної дисципліни щорічно затверджується кафедрою. Студентам надається право вільного вибору теми.

На якість курсової роботи суттєво впливає вміле використання практичного матеріалу. Підбір даних, їхнє критичне осмислення та обробка є досить важливим етапом при підготовці та написанні курсової роботи. Для студентів спеціальності «Журналістика» третій (практичний) розділ курсової роботи згідно з Положенням про бакалаврський мінімум є творчим доробком журналіста у формі журналістського, рекламного, видавничого проєкту або PR-проєкту.

2. ВИБІР ТЕМИ

Активна робота з вибору теми починається зі спільної наради студентів і викладача – наукового керівника. Доцільно при цьому врахувати актуальність тем дослідження, професійні інтереси студента й обраний напрямок науково-дослідницької роботи.

Вибираючи тему курсової роботи з тематики, запропонованої кафедрою, студент повинен зорієнтуватись у тому, щоб дослідження, здійснене в процесі розробки курсової роботи, можна було продовжити в подальших наукових пошуках.

Назва курсової роботи повинна бути короткою, відповідати обраній спеціальності та суті дослідження. З огляду на це оптимальним початком назви курсових робіт є слова «Обґрунтування...», «Розробка...», «Методика...», «Використання...».

Вибрана тема погоджується з науковим керівником і затверджується на кафедрі. Її зміна чи коригування можливе лише з дозволу наукового керівника при достатньому обґрунтуванні студента.

Виконання курсових робіт здійснюється згідно з календарним планом, складеним студентом і науковим керівником. Захист курсових робіт відбувається на засіданні кафедри відповідно до затвердженого графіка перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри та за участю керівника курсової роботи.

З урахуванням ступеня розробки питань, що планується вивчити, наявності джерел і літератури, а також актуальності *виpusкові кафедри* пропонують тематику, яка може коригуватись, а також призначають керівників з-поміж найкваліфікованіших викладачів, заслуховують на своїх засіданнях хід виконання, проводять попередній захист курсових робіт. Відповідальними за обрання та

контроль щодо підготовки й захисту курсових робіт є завідувачі кафедри.

Студенту надається право вибирати тему курсової роботи з переліку, наданого кафедрою, або запропонувати власну з обґрунтуванням її розробки. Допускаються випадки виконання комплексної тематики кількома студентами.

Курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом терміну навчання студента в університеті, потім списуються в установленому порядку.

Вибір теми зумовлюється такими чинниками:

- а) колом інтересів самого студента;
- б) наявністю джерел і літератури з проблеми;
- в) актуальністю та новизною теми;
- г) станом наукової розробки теми;

д) тема не повинна бути надто широкою, оскільки студент позбавляється можливості всебічно проаналізувати всі аспекти проблеми;

е) при виборі та формулюванні теми слід обов'язково наголосити на проблемності індивідуального завдання, тобто вже за самою назвою повинно бути зрозумілим, що саме студент прагне аналізувати, порівнювати, узагальнювати;

є) з огляду на обрану для роботи проблему, варто враховувати знання іноземних мов, що сприяє розширенню історіографії проблеми, уможливорює залучення іншомовних джерел та уникнення однобокого бачення розгляду питань; якщо більшість доступної літератури з теми написані іноземною мовою, слід упевнитися, що рівень володіння іноземною мовою дозволяє її опрацювати.

3. ЗБІР І ОБРОБКА МАТЕРІАЛУ

Під час підготовки до написання курсової роботи добираються і вивчаються літературні джерела, складається бібліографія. Значну допомогу студенту в цьому надає науковий керівник, а також працівники бібліотек. Самостійний пошук літературних джерел здійснюється за допомогою бібліотечних каталогів (систематичного, алфавітного), реферативних журналів, бібліографічних довідників. Особливу увагу слід звернути на періодичні видання (газети, журнали), де можна знайти останні результати досліджень науковців. Методика вивчення літератури, як основа наукового дослідження в курсовій роботі, залежить від характеру та індивідуальних особливостей студента – загальноосвітнього рівня і спеціальної підготовки, ерудиції та особливостей пам'яті, звичок і працездатності. Водночас доцільно дотримуватися загальних правил опрацювання літератури. Спочатку потрібно ознайомитися з основною літературою (підручниками, теоретичними статтями), а потім – прикладною (методичними розробками, інструктивними матеріалами, статтями про конкретні дослідження тощо). Студіювання складних джерел (монографій) слід починати лише після опрацювання простих (підручників). Вивчення книг передуює опрацюванню статей із найновіших джерел.

Відібрана література підлягає уважній обробці. Попереднє ознайомлення передбачає побіжний огляд змісту, читання передмови, анотації. Розділи, що мають виняткове значення для курсової роботи, старанно обробляють, зважаючи на ідеї та пропозиції щодо з'ясування проблемних питань з обраної теми, дискусійні аспекти, наявність позицій і суперечностей.

У процесі опрацювання літератури на окремих аркушах або картках роблять конспективні описи, виписки

з тексту, цитати, цифровий матеріал. При цьому слід обов'язково робити повні бібліографічні описи джерел: автор, назва книжки (статті), видавництво (назва журналу), рік видання, обсяг книжки (номер журналу), номер сторінки, щоб використати ці записи для підготовки списку використаних джерел і зробити необхідні посилання в тексті курсової роботи.

Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання плану курсової роботи.

План містить такі складники: вступ; 3–4 взаємопов'язані та логічно побудовані параграфи, що дозволяють розкрити тему; висновки; список використаних джерел. Самостійно складений студентом план обговорюється з науковим керівником, за потреби коригується і після цього затверджується. Формування тексту курсової роботи відбувається завдяки систематизації та обробці зібраних матеріалів із кожної позиції плану. До тексту вносяться тільки старанно підібрані та цілеспрямовано проаналізовані матеріали. На цьому ж етапі виконуються обчислення, обґрунтовуються пропозиції, формулюються висновки, добирається ілюстративний матеріал (графіки, малюнки, таблиці). У процесі роботи визначається потреба в додаткових матеріалах. Чорновий варіант курсової роботи доповнюється, уточнюються деякі положення, остаточно формулюються всі висновки та пропозиції.

Текст курсової роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. Остаточне оформлення курсової роботи здійснюється відповідно до вимог.

4. СТРУКТУРА Й ОБСЯГ РОБОТИ

Курсова робота має таку структуру:

- вступ;
- розділи теоретичної частини;
- розділи практичної частини;
- висновки;
- додатки;
- список використаних джерел.

На сторінці плану вказуються номери сторінок кожного розділу та підрозділу.

У *вступі* потрібно довести актуальність певної проблеми для даної галузі науки і практики, визначити об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження.

Основна частина курсової роботи складається з теоретичного та практичного аспектів, де розкривається зміст дослідження. Зокрема, у першій частині (теоретичній) подається аналіз наукової літератури, а також авторські розробки і висновки. Друга частина уточнює теоретичні матеріали до роботи на конкретних прикладах. Третя (практична) частина містить опис виконаного дослідницького завдання та розробки навчально-методичних матеріалів. Третя частина є водночас творчим доробком студента згідно з Положенням про бакалаврський мінімум. Це може бути інтерв'ю, коментар, огляд, проблемний репортаж, підготовка за обраною темою рекламних і PR-проектів, імідж-проектів, розробка концепції просування продукту, демонстрація навичок при підготовці документів у галузі зв'язків з громадськістю тощо.

Кожен розділ варто завершувати лаконічними висновками, що логічно узагальнюють викладене. При цьому потрібно пам'ятати, що дослівне запозичення чужого тексту, яке не супроводжується посиланням на

джерело, називається **плагіатом** і суворо карається в науковому середовищі. На основі висновків до розділів формується загальний висновок до курсової роботи.

Список використаних джерел складається студентом як результат перегляду наукових досліджень з обраної (20–25 позицій) теми. До бібліографічного списку вноситься тільки та література, яка використовувалась у роботі, на яку є посилання в тексті. Повинні переважати новітні видання. При складанні тез, конспектуванні потрібного матеріалу вже на початковому етапі слід записувати літературу, що полегшить її систематизацію.

Список використаних джерел оформляється з урахуванням сучасних вимог до бібліографічного опису.

Додатки до курсової роботи розміщуються наприкінці роботи, після списку використаних джерел. Вони можуть містити таблиці, схеми, малюнки тощо.

Беручись до курсової роботи, студент повинен:

- вибрати тему, ознайомитися з нею;
- знайти та відібрати літературу;
- з'ясувати об'єкт, предмет; визначити мету та завдання дослідження;
- скласти робочу картотеку літератури з теми роботи;
- скласти попередній план роботи та узгодити його з керівником;
- вивчити і законспектувати літературу;
- вивчити досвід роботи окремих науковців, спробувати провести експеримент чи анкетування;
- написати текст роботи відповідно до її структури.

Коли накопичено основний матеріал для курсової роботи, відбувається:

- написання вступу;
- формування висновків і рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел і

додатків;

- подання чорнового варіанта роботи науковому керівникові;
- усунення зауважень, урахування рекомендацій наукового керівника;
- доопрацювання роботи й остаточне редагування тексту;
- підготовка до захисту.

При оформленні **курсової роботи** доречно дотримуватися такої послідовності:

1. Титульна сторінка (додаток Г).
2. Зворотний бік титульного аркуша (додаток Д).
3. Зміст роботи (додаток В).
4. Вступ.
5. Основні частини роботи (розділи, підрозділи).
6. Висновки.
7. Список використаних джерел (додаток З).
8. Додатки (за потреби).

Обсяг курсової роботи – 30–35 сторінок.

Відповідно орієнтовний обсяг структурних частин курсової роботи:

вступ – 2–3 сторінки;

розділи (оптимальна кількість – три) – по 10–11 сторінок;

висновки – 2–3 сторінки.

Написання вступної частини

Цей етап підготовки курсової роботи надзвичайно важливий. Вступ є своєрідним показником роботи студента. Він свідчить про методологічну і методичну підготовку, уміння довести правильність вибору теми, її актуальність, чіткість формулювання завдань; тут виявляється, чи достатньо зібрано матеріалу, чи добре продуманий план.

Хоч остаточний варіант вступу до індивідуального

завдання сформується після ґрунтовного опрацювання документів і матеріалів, проте його основні параметри повинні бути визначені від початку. Ідеться насамперед про чітке формулювання суспільно значущої **актуальності теми**.

Важливим складником вступу постає аналіз останніх досліджень і публікацій. Студент повинен простежити основні етапи у вивченні обраної проблеми з моменту її виникнення, проаналізувати, *який внесок того чи іншого автора в її розробку*, визначити чільні тенденції в поглядах фахівців на проблему з огляду на те, що вже зроблено науковцями. Такий підхід дає можливість визначити актуальність обраної теми, а також дозволяє не повторювати відомі позиції, підходи.

Надаючи стислий огляд літератури з обраної теми, студент має акцентуватися на тих проблемах, які вже розкриті, які лише згадані, а які взагалі залишилися поза увагою науковців. Обсяг вступу не дозволяє надати вичерпну картину, тому автор може зазначити, що детальніший аналіз окремих праць чи аспектів передбачений в основному тексті курсової роботи.

Основні завдання огляду літератури:

- ознайомлення з матеріалами за темою дослідження, їхня класифікація;
- відбір основних, фундаментальних робіт, базових результатів;
- виявлення основного кола науковців, які працювали над проблемою та вивчення їхнього внеску в її розробку;
- з'ясування дискусійних питань і різних поглядів на розв'язання проблеми;
- виявлення найцікавіших чи суттєвих, але недостатньо розроблених напрямків, які підлягають подальшому вивченню.

Під час аналізу літератури варто врахувати таке:

- аналіз літератури потребує дотримання певної культури (зокрема, коректності, неупередженості, виваженості оцінок тощо);

- історіографічний огляд пишеться не відповідно до згаданих авторів, що досліджували проблему, а відповідно до завдань роботи;

- у разі незгоди з позиціями інших авторів, треба не тільки критикувати чи заперечувати, а обов'язково обґрунтувати власне бачення проблеми;

- усі прізвища авторів, які дотримуються єдиних поглядів з того чи іншого питання, вказуються за алфавітом. Алфавітний порядок підкреслює неупереджене ставлення студента до позицій науковців, хоча студент може звернути увагу на те, хто зробив найбільший внесок у розробку якогось із аспектів проблеми, хто вперше порушив ту чи іншу проблему тощо;

- недопустимий перелік того, хто і що сказав із певного приводу просто в хронологічному порядку чи стисле анотування праць за темою без власної позиції автора.

Далі автор визначає, що є об'єктом і предметом його роботи.

Об'єкт – це процес або явище, що зумовило проблемну ситуацію і стало об'єктом вивчення.

Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет як наукові категорії співвідносяться між собою як загальне і часткове.

З огляду на вищезазначене студент формулює тему, мету і завдання.

Мета дослідження (тобто чого прагне досягти студент у своїй роботі) визначається дуже стисло. Зазвичай мета відображає назву теми дослідження. Після цього вказуються конкретні **завдання**, які відповідають меті.

Завдання є частиною мети, її конкретизацією і становлять наперед визначений, запланований для практичного виконання обсяг робіт. Завдання повинні відображати пункти змісту курсової роботи. Формулювання завдань зазвичай роблять у формі переліку:

- виявити ...
- оцінити ...
- встановити ...
- схарактеризувати ...
- проаналізувати ...
- визначити ...
- сформулювати...

Отже, композиційно **вступна частина** курсової роботи повинна обов'язково складатися з таких складників:

- актуальність теми;
- аналіз останніх досліджень і публікацій;
- мета і завдання дослідження;
- об'єкт дослідження;
- предмет дослідження;
- методи дослідження;
- інформаційна база дослідження;
- практичне значення роботи.

Вступ має бути чітким, лаконічним. Його *остаточне написання* студент здійснює після завершення *всієї роботи*, коли в автора сформується цілісна картина змісту, джерельної бази, глибини історіографічного висвітлення питань.

Основна частина роботи

Ця частина роботи за обсягом є найбільшою. У ній розкриваються послідовно всі питання за планом. Досвід організації роботи над виконанням індивідуального завдання показує, що доцільніше працювати за т.зв. **«складним планом»**. Треба врахувати: зміст розділів

основної частини має відповідати темі роботи, повністю її розкривати, але назви розділів не повинні дублювати назву теми курсової роботи.

Рукопис основної частини роботи виконується із дотриманням низки вимог. Дослідження починається назвою глави або розділу роботи. Якщо план складний, то зазначається і назва підрозділу. Кожен із **підрозділів** закінчується коротким висновком.

Відстань між назвою розділу і підпункту, назвою підпункту і текстом роботи становить 1 рядок; відстань між підпунктом і назвою наступного підпункту – 2 рядки.

Кожен розділ розпочинається з нової сторінки.

З'ясування питань індивідуального завдання повинно здійснюватись аргументовано з посиланнями на першоджерела та літературу.

Методи. Для всебічного розкриття теми курсової роботи студент повинен використовувати різноманітні методи дослідження. Наводимо найзагальніші методи, які доцільно використати при написанні курсової роботи.

Спостереження – це систематичне цілеспрямоване, спеціально організоване сприймання предметів і явищ об'єктивної дійсності, які виступають об'єктами дослідження. Як метод наукового пізнання спостереження дає можливість отримувати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень, що стає основою попередньої схематизації об'єктів реальності, роблячи їх вихідними об'єктами наукового дослідження. Спостереження може проводитися в умовах природних і експериментальних. Спостереження в експериментальних умовах є глибшим щодо повноти вивчення явища чи процесу. Для досягнення своєї мети спостереження повинно відповідати таким вимогам:

- навмисності (спостереження проводиться для виконання певного чітко визначеного завдання);

- планомірності (відбувається за планом, складеним відповідно до мети спостереження);
- цілеспрямованості (спостерігають лише ті аспекти явища, які цікавлять дослідника);
- активності (дослідник активно вишукує потрібні об'єкти, явища);
- систематичності (спостереження проводиться безперервно або за визначеною системою).

Важливою умовою наукового дослідження повинна бути його об'єктивність, тобто можливість контролю завдяки або повторному спостереженню, або застосуванню інших методів дослідження (наприклад, експерименту).

У наступному спостереженні важливу роль відіграють попередні знання, гіпотези, наявні приклади, задум і методичний досвід дослідника.

Порівняння – це процес зіставлення предметів або явищ дійсності з метою встановлення схожості чи відмінності між ними, а також віднаходження загального, що може бути властивим двом чи кільком об'єктам дослідження. Метод порівняння буде плідним, якщо дотримуватися таких вимог:

- порівнюватися можуть тільки такі явища, між якими може існувати певна об'єктивна спільність;
- порівняння повинно здійснюватися за найважливішими, суттєвими (щодо конкретного завдання) ознаками.

За допомогою порівняння інформацію про об'єкт можна отримати двома шляхами:

- здійснення безпосереднього порівняння (первинна інформація);
- опрацювання первинних даних (вторинна або похідна інформація).

Вимірювання – це пізнавальна процедура, пов'язана з визначенням числового значення певної

величини за допомогою одиниці вимірювання. Вимірювання в теорії соціальних комунікацій є вимірюванням аудиторії, яке здійснюється тим чи іншим методом опитування населення, тобто зверненням з запитаннями до населення в цілому або до певної групи людей для отримання як фактичної інформації, так і суб'єктивної – думок, оцінок, уподобань та іншого.

Опитування – це метод збору первинної соціологічної інформації через звернення з питаннями до визначених груп людей. За допомогою опитування отримують як інформацію про події, факти, так і відомості про думки, оцінки опитаних. Опитування забезпечує систематичність і точність отримуваної інформації. Крім того, воно розширює кількість джерел інформації, бо залучає до процесу дослідження тих людей, які за власною ініціативою висловлюватися не будуть. Опитування є важливим методом у соціально-комунікаційних дослідженнях.

Експеримент – це такий метод вивчення об'єкта, коли дослідник активно і цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов чи застосуванню звичайних умов, необхідних для виявлення відповідних властивостей.

Із методологічного боку експеримент передбачає перехід дослідника від пасивного до активного способу діяльності.

Експеримент проводять у таких випадках:

- за потреби відкрити в об'єкта раніше невідомі властивості;
- при перевірці правильності теоретичних побудов;
- під час демонстрації явища.

За умовами проведення розрізняють лабораторний і природний експеримент. У журналістикознавстві та теорії соціальних комунікацій велике значення має соціологічний

експеримент. Розрізняють натурний (польовий, лабораторний) та уявний (модельний) експеримент. Дослідження натурних експериментів у соціології обмежене соціальною природою об'єктів дослідження, які складаються з людей і вимагають від дослідників дотримання моральної норми «не зашкодь» об'єкту. Тому більшість натурних соціологічних експериментів проводяться на малих групах і, як звичайно, мають багато спільного із соціально-психологічним експериментом.

Уявні соціологічні експерименти значно поширені. Вони наявні в кожному великому соціологічному дослідженні, де використовуються методи статистичного аналізу, і є основними при моделюванні соціальних процесів. Модельні експерименти дозволяють точніше визначити стратегію натурального соціологічного експерименту, але не можуть замінити його.

Отже, експеримент у соціології – це спосіб отримання інформації про кількісні та якісні зміни показників діяльності та поведінки соціального об'єкта внаслідок впливу на нього деяких керувальних і контрольних факторів. Цей метод можуть використовувати й дослідники соціальних комунікацій.

Переваги експериментального вивчення об'єкта порівняно із спостереженням полягають у такому:

- під час експерименту можна вивчати явище «в чистому вигляді», усунувши побічні фактори, які приховують основний процес;

- в експериментальних умовах можна досліджувати властивості об'єктів;

- повторюваність експерименту, тобто можливість проводити випробування стільки разів, скільки потрібно.

Абстрагування (від лат. терміна *abstrahere*, що означає відволікання) – це уявне відсторонення від неістотних, другорядних ознак предметів і явищ, зв'язків і

відношень між ними та виокремлення декількох аспектів, які цікавлять дослідника.

Процес абстрагування містить два етапи.

Перший етап – виділення найважливішого в явищах і встановлення незалежності або дещо слабкої залежності досліджуваних явищ від певних факторів (якщо об'єкт А не залежить безпосередньо від фактора Б, то можна відволіктися від останнього як несуттєвого).

Другий етап – реалізація можливостей абстрагування, коли один об'єкт замінюється іншим, простішим, який виступає «моделлю» першого.

Абстрагування може застосовуватись до реальних і абстрактних об'єктів (таких, що вже пройшли абстрагування). Існують такі види абстракції:

- ототожнення – утворення понять завдяки об'єднанню предметів, пов'язаних відношеннями типу рівності в особливий клас (відволікання від деяких індивідуальних властивостей предметів);

- ізолювання – виділення властивостей і відношень, нерозривно пов'язаних з предметами, і позначення їх певними назвами, що надає абстракціям статус самостійних предметів – «надійність», «технологічність» (відмінність між двома першими абстракціями полягає в тому, що в першому випадку ізолюється комплекс властивостей об'єкта, натомість у другому – єдина його властивість);

- конструктивізація – відволікання від невизначеності меж реальних об'єктів (зупиняється безперервний рух тощо);

- актуальної нескінченності – відволікання від незавершеності (й завершеності) процесу утворення нескінченної множини, від неможливості задати її повним переліком усіх елементів (така множина розглядається як існуюча);

- потенційної здійсненності – відволікання від реальних меж людських можливостей, зумовлених обмеженістю тривалості життя за часом і в просторі, нескінченність виступає вже як потенційно здійснена.

Аналіз і синтез – у найзагальнішому значенні постають двома взаємопов'язаними процесами уявного чи фактичного розкладання цілого на складники і об'єднання окремих частин у ціле. Аналіз і синтез – взаємозумовлені логічні методи наукового дослідження, що виникли на основі практичної діяльності людей, їхнього досвіду.

Аналіз (від грец. – розкладання) – метод пізнання, який дозволяє розчленувати предмети дослідження на складники (звичайні елементи об'єкта чи його властивості й відношення).

Синтез (від грец. – об'єднання) – на противагу аналізу дає можливість з'єднувати окремі частини чи боки об'єкта в єдине ціле.

Аналіз і синтез бувають:

- прямий або емпіричний (застосовується для виділення окремих частин об'єкта, віднаходження його властивостей, найпростіших вимірювань);

- зворотний або елементарно-теоретичний (базується на деяких теоретичних міркуваннях причинно-наслідкового зв'язку різних явищ або дії якої-небудь закономірності: при цьому виділяються і з'єднуються явища, які можна вважати суттєвими, а другорядними знехтувати);

- структурно-генетичний (вимагає виокремлення в складному явищі таких елементів, які вирішально впливають на всі інші складники об'єкта).

Індукція і дедуція. Справжня наука можлива лише на основі абстрактного мислення, послідовних міркувань дослідника у вигляді суджень і висновків. У наукових судженнях встановлюються зв'язки між предметами чи

явищами або між їхніми певними ознаками.

Індукція (від лат. – наведення) – умовивід від часткового до загального, від окремих фактів до узагальнень, коли на основі знань про частини предметів класу робиться висновок про клас загалом.

Зазвичай виокремлюють три основні види індуктивних умовиводів:

- повну індукцію;
- популярну індукцію (просте перерахування);
- наукову індукцію.

Дедуція (від лат. – виведення) – це умовивід, у якому висновок про деякий елемент множини доходить на основі знання про загальні властивості всієї множини. Дедуктивним вважається будь-який висновок.

Моделювання – непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосуванні моделі як засобу дослідження. Суть моделювання полягає в заміщенні досліджуваного об'єкта іншим, спеціально для цього створеним.

Ідеалізація – розумова дія, пов'язана з утворенням понять про об'єкти, принципово нездійсненні в досліді та дійсності. Ідеалізовані об'єкти вважаються граничними випадками тих чи інших реальних об'єктів і обираються як засіб їхнього наукового аналізу, як основа для побудови теорії цих реальних об'єктів. Проте «об'єктом» дослідження в журналістикознавстві є групи людей з їхньою свідомістю і світовідчуттям, тому метод ідеалізації не може бути застосованим у дослідженні журналістського напряму.

Формалізація (від лат. означає складний за формою) – метод пізнання різноманітних об'єктів через відображення їхньої структури у знаковій формі за

допомогою штучних мов (наприклад, мовами математики, хімії, програмування). У процесі формалізації всі змістові терміни замінюють символами, а змістові твердження – відповідними послідовностями символів або формулами.

Серед великої різноманітності загальнонаукових методів окремо виділяють історичний і логічний методи дослідження, які дозволяють подумки відтворити досліджуваний об'єкт у всій його об'єктивній конкретності, уявити і зрозуміти його в розвитку.

Часткові (спеціальні) методи застосовуються тільки в одній певній науці або під час дослідження деяких конкретних явищ. Тому вони мають назви відповідних наук: психологічні, педагогічні, соціологічні тощо.

Висновки

Заключні висновки, що вміщуються на 2–3 сторінках, є основним підсумком часткових узагальнень, зроблених у розділах (підрозділах) роботи. Надважливо, щоб на ті завдання, які були визначені студентом у вступній частині, були дані аргументовані відповіді, а мета, яку ставив перед собою автор, реалізувалась у формі конкретних практичних рекомендацій.

Список використаних джерел і літератури

Написання курсової роботи закінчується складанням списку першоджерел і літератури. Таку роботу слід виконувати з дотриманням певних вимог і правил (додаток 3). Передусім, до **списку** залучаються документи і література, які були використані автором у процесі підготовки роботи.

5. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсову роботу виконують на комп'ютері і друкують з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210 × 297 мм) з використанням шрифтів текстового редактора **Word Time New Roman** кегля **14** з **полуторним міжрядковим інтервалом** (28–30 рядків на сторінці, у друкованому рядку до 60 знаків з проміжками між словами включно). Абзацний відступ дорівнює 1,25 см.

Текст роботи потрібно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий, верхній, нижній – не менше 20 мм, а правий – не менше 15 мм. Шрифт друку має бути чітким, чорного кольору, середньої жирності. Щільність тексту роботи має бути однаковою.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, малюнків, таблиць подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. На титульному аркуші, завданні та змісті номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках **номер ставлять у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці**. Отже, першою сторінкою, де стоятиме цифра, буде «ВСТУП».

Номер розділу ставиться після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. У кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж порядку міститься заголовок підрозділу.

Якщо в роботі зустрічаються ілюстрації, фотографії, креслення, схеми, карти, таблиці, їх потрібно подавати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці (при цьому їх включають до загальної кількості сторінок).

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють. Таблиці нумеруються за тим же принципом, що і підрозділи.

Якщо таблиця не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці **у правому верхньому куті** сторінки над таблицею обов'язково вказують: *Продовження табл. 1.1*

Таблицю розміщують так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2. (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно **під ілюстрацією**.

Додатки подають після списку використаних джерел, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті

роботи. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично щодо тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток ..» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами українського алфавіту, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ї. Наприклад: Додаток А, додаток Б і т. д. Один додаток позначається як додаток А.

6. ПРАВИЛА ЦИТУВАННЯ ТА ПОСИЛАННЯ НА ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого тексту слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання.

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться в будь-якому місці цитати (на початку, усередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами) слід бути гранично точним у викладенні думок, коректним щодо оцінювання результатів і давати відповідні посилання на джерело.

Посилання на використані джерела є неодмінною вимогою до роботи.

Рекомендований для курсових робіт спосіб посилань: наскрізна нумерація посилань – при цьому посилання на джерела подаються в квадратних дужках [], де послідовно позначається номер, а самі посилання подаються або наприкінці розділу або наприкінці роботи.

Наприклад: [2, 234], де «2» – це порядковий номер джерела у списку використаних джерел, а «234» – це номер сторінки; або ж інший варіант: [4], де «4» – це порядковий номер у списку використаних джерел, у якому поставлена загальна кількість сторінок або конкретні сторінки. Використані джерела подаються відповідно до появи в тексті роботи, а не за алфавітом.

7. МОВА І СТИЛЬ РОБІТ

Мовностилістична культура роботи найкраще демонструє загальну культуру її автора. Мова і стиль курсової роботи, як частина писемної мови, вибудувалися під впливом так званого «академічного етикету», сутністю якого є інтерпретація власної та запозичених позицій з метою обґрунтування істини.

Володіння мовою спеціальності, основу якої становить впорядкована і стандартизована термінологія, – один з основних показників рівня підготовки студента.

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу, точність, ясність, стислість, смислова завершеність.

Стиль писемної наукової мови – це безособовий

монолог. Тому виклад, звичайно, ведеться від третьої особи. Нині стало неписаним правилом у наукових роботах замість «я» використовувати «ми» та похідні від цього займенника словосполучення (наприклад, «на нашу думку»). Тому радимо використовувати **конструкції з неозначено-особовими реченнями**. Поширена також форма викладу від **третьої особи** («На думку автора...», «Дослідник вважає...»). Аналогічну функцію виконує **речення з пасивними дієприкметниками** («Розроблений комплексний підхід до вивчення...»).

Основна стилістична особливість писемної мови – об'єктивність викладу. Звідси, наявність у тексті багатьох видань вставних слів і словосполучень на позначення ступеня достовірності повідомлення.

Завдяки таким словам той чи інший факт можна подати як *достовірний* (дійсно, насправді, зрозуміло), *допустимий* (очевидно, треба вважати), *можливий* (імовірно, можливо).

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є також посилання на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу. У тексті це можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень («як свідчить», «за повідомленням», «на думку», «за даними», «на нашу думку»).

Варто запам'ятати, що для будь-якого тексту характерним є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Найважливішим засобом вираження логічних зв'язків у цьому розумінні є: спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки («спочатку», «насамперед», «по-перше», «по-друге», «потім»), заперечення («проте», «тим часом», «але», «тоді як», «аж ніяк», «однак»), причинно-наслідкові зв'язки («таким чином», «завдяки цьому», «тому», «відповідно», «внаслідок цього», «крім того», «до того ж»),

перехід від однієї думки до іншої («перш ніж перейти до...», «звернімося до...», «розглянемо», «зупинимось на...», «розглянувши...», «перейдемо до...», «варто зупинитися на...», «слід розглянути...»), результат, висновок («отже», «значить», «як висновок», «на закінчення зазначимо...», «усе сказане дає змогу дійти висновку», «підсумовуючи, слід стверджувати...»).

Щоб допомогти студенту виконати це завдання у додатку Ж наведені приклади мовних конструкцій, які можна використати як засіб зв'язку між реченнями курсової роботи.

Отже, ознаками високої якості роботи є грамотність, чітка логіка викладу, правильність мовностилістичного оформлення.

8. ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПРИ НАПИСАННІ ТА ОФОРМЛЕННІ КУРСОВОЇ РОБОТИ

1. Зміст роботи не відповідає плану курсової роботи або не розкриває тему повністю чи в її основній частині.

2. Сформульовані розділи (підрозділи) не розкривають реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта.

3. Мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відображає специфіку об'єкта і предмета дослідження.

4. Автор не виявив самостійності, робота має компілятивний характер або є плагіатом.

5. Не зроблено глибокого і всебічного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (за останні п'ять років) з теми, що вивчається.

6. Аналітичний огляд вітчизняних і зарубіжних публікацій з теми роботи має форму анотованого списку і не розкриває проблему.

7. Не простежується позиція автора при аналізі фактичного матеріалу чи дискусійних питань.

8. Немає висновків до розділів курсової роботи.

9. Загальні висновки роботи не корелюються з характером визначених завдань дослідження.

10. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал.

11. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту.

12. Ілюстративний матеріал і додатки не мають безпосереднього смислового навантаження.

13. Таблиці, діаграми, схеми, подані в тексті чи винесені в додатки, складені не на основі першоджерел, а запозичені з інших досліджень без належного оформлення посилань.

14. Поручено вимоги щодо обсягу курсової роботи, допущено диспропорційність в обсязі окремих розділів.

15. Робота оформлена з порушенням вимог, виконана неохайно, з помилками.

9. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

На захист курсової роботи студенти подають рукопис роботи, відгук керівника, роздатковий матеріал і тези свого виступу на захисті (1–2 сторінки друкованого тексту), електронну версію роботи.

Захист *курсорової роботи* відбувається на спільному засіданні кафедр соціальних комунікацій і теорії та історії журналістики. Захист роботи має здійснюватися в умовах належної вимогливості, принциповості.

У **доповіді** студент викладає мету, завдання, сутність роботи, концентруючи головну увагу на характеристиці основних результатів дослідження та

проблемних питаннях.

Доповідь студента має починатись зі звертання:

«Шановний пане голово! Шановні члени комісії!»

Далі студент відповідно до визначеного регламенту доповідає про зміст своєї роботи, обґрунтовуючи її актуальність, формулюючи основні її результати. Доповідь повинна бути добре структурованою. Отже, у виступі студента мають бути:

- чітко визначена проблема;
- обґрунтування її актуальності;
- розкриття ступеня її розробки;
- визначення мети і завдань роботи;
- стислий аналіз основних розділів роботи;
- головне — викладення зроблених автором узагальнень, висновків, конкретних рекомендацій.

Важливо, щоб мовлення студента було чітким, граматично правильним, упевненим, що робить його виступ зрозумілим і переконливим.

Деякі поради, які допоможуть добре підготувати текст виступу:

- підкресліть у кожному реченні ключові слова;
 - при друкуванні доповіді залиште великі береги, щоб можна було записати власні міркування за потреби;
 - усі цифри (статистичні дані) в тексті запишіть словами;
 - повторюйте іменники, уникаючи займенників;
 - використовуйте прості слова і прості розповідні речення;
- не переобтяжуйте текст складнопідрядними реченнями.

Приємне враження справляє вільне володіння текстом і суттю проблеми. Тому радимо вступ не читати, а лише стежити за чітко продуманим написаним планом доповіді.

Отже, зміст курсової роботи має відповідати вимогам Закону України «Про вищу освіту», зокрема, п .7 статті 16 «Забезпечення якості вищої освіти» та п.6 статті 69 «Права інтелектуальної власності та її захист», у яких вказується, що заклади вищої освіти повинні здійснювати ефективні заходи з метою запобігання академічному плагіату: оприлюднювати (частково або повністю) наукові результати, отримані іншими особами, як результати власного дослідження або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання.

На підставі вищезазначеного кафедри мають усі повноваження перевіряти роботи на наявність плагіату.

Для спеціальності «Журналістика» курсова робота повинна містити теоретичну частину і творчий компонент, які мають сприяти поглибленню і закріпленню професійних знань за обраною спеціальністю, а також допомогти студентові якнайглибше зрозуміти цілі й завдання своєї майбутньої професії.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок заяви для затвердження теми роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зав. кафедри соціальних комунікацій

_____ студента III курсу
освітньо-професійної програми «Журналістика»

ЗАЯВА

Прошу затвердити тему курсової роботи

_____ та призначити наукового керівника

«__» _____ 20 р.

(підпис студента)

«ПОГОДЖЕНО»

Науковий керівник

«__» _____ 20 р.

(підпис)

Додаток Б

Відгук наукового керівника

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ВІДГУК

наукового керівника на курсову роботу

студента 3 курсу _____

освітньо-професійна програма «Журналістика»

спеціальність 061 Журналістика

галузь знань 06 Журналістика

на тему

за матеріалами _____

Актуальність теми: _____

Загальна характеристика роботи _____

Наукова і практична значимість роботи _____

Рівень підготовки студента _____

Ставлення студента до виконання та загальна оцінка роботи

Науковий керівник _____

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Дата «__» _____ 20__ р.

Додаток В

Приклад структури змісту курсової роботи

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3-4
РОЗДІЛ 1.....	5-11
1.1.	5-8
1.2.	8-10
1.3.	10-11
РОЗДІЛ 2.....	12-25
2.1.	12-14
2.2.	14-17
2.3.	17-25
РОЗДІЛ 3.....	26-34
3.1.	26-34
ВИСНОВКИ	34-35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35-40
ДОДАТКИ.....	40-45

(сторінки зразка та їхня кількість можуть бути змінені)

Додаток Г

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра соціальних комунікацій
Освітньо-професійна програма «Журналістика»
Спеціальність 061 Журналістика
Галузь знань 06 Журналістика

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Курсова робота на тему _____

Курсова робота допущена до захисту рішенням кафедри
соціальних комунікацій протокол № __ від «__» ____ 20__ р.

Зав. кафедри _____
«__» ____ 20__ р.

Науковий керівник _____
(підпис) (ПІБ)

Київ-20__

Додаток Д

Зворотна сторінка титульного аркуша курсової роботи

Реєстраційний № _____
(дата) (ПІБ)

Рекомендована оцінка: _____

Зауваження:

Додаток Е

Завдання для виконання курсової роботи

КИЇВСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут журналістики, кіно і телебачення
відділення журналістики

Освітньо-професійна програма «Журналістика»

Кафедра соціальних комунікацій

Ступінь вищої освіти – Бакалавр

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

“___” _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я НА КУРСОВУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи _____

Керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету № _____ від

«___» _____ 20__ року

2. Термін подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи :

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

Календарний план

№ з/п	Назва етапів КР	Термін виконання КР	Примітка
1.	Забезпечення студентів методичними рекомендаціями для виконання роботи.		
2.	Визначення напрямків дослідження		
3.	Складання плану роботи та підготовка індивідуального завдання роботи		
4.	Періодичне звітування студентів про виконання роботи перед науковими керівниками та завідувачем кафедри		
5.	Збір статистичних даних, підготовка аналітичного матеріалу і представлення науковому керівнику		
6.	Подання на кафедру закінченої роботи, включаючи роботу в електронному вигляді		
9.	Прийняти рішення про допуск роботи до захисту		
12.	Захист роботи		

Студент _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Додаток Ж

Мовні конструкції, які використовуються у наукових працях для виконання функції засобів зв'язку між реченнями

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>	
Причина та її наслідок, умова і наслідок	(і) тому, тому що	
	оскільки	
	з чого звідки	впливає
	внаслідок	
	у результаті	
	на основі вищезазначеного, на підставі вказаного вище	
	у зв'язку з цим	
	залежно від	
	згідно з цим	
	у цьому випадку	
	за таких умов, з огляду на	
	у такому випадку	
	(а) якщо (ж)..., то ...	
	що	свідчить
		вказує
		твердить
		відповідає
		дає можливість
		дозволяє
		сприяє
		має значення тощо
Часове співвідношення та порядок викладення	спочатку, насамперед, передусім	
	першим наступним, попереднім	кроком

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>	
	одночасно, водночас	
	разом з цим, разом з таким	
	попередньо, вище, раніше	
	ще раз, знову	
	потім, нижче, після цього	
	згодом, далі, пізніше	
	по-перше, по-друге тощо	
	зараз, нині, цього часу, дотепер	
	минулими роками, останнім часом, останнього часу	
	на закінчення, зрештою, нарешті	
Зіставлення та протиставлення	але, втім, а проте, однак, зрештою	
	як..., так і...; так само, як і ...	
	не тільки, але й	
	порівняно з; якщо..., то...	
	на відміну, навпаки, на противагу	
	аналогічно, таким чином, також	
	з одного боку, з другого боку	
	тоді, як; разом з тим, водночас	
	також і, до того ж, при цьому, разом з тим	
	окрім більше	того
Посилання на попередній або наступний вислів	понад	
	найбільше, а надто	
	тим більше, що	
	у тому разі, у випадку, тобто, а саме	
	як було	сказано
		показано
		доведено
		зазначено
		отримано
	знайдено	

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>	
		встановлено
		згадано
	зважаючи на	
	як підкреслювалось, указувалось вище	
	згідно з цим	
	відповідно до цього	
	відповідно	
	у зв'язку з цим, відповідно до цього	
	у зв'язку з вищевикладеним	
	цей, що розглядається, вищевказаний тощо.	
	такий, подібний, аналогічний, відповідний, такого типу, такого виду, схожий на ...	
	багато з них, один з них, деякі з них	
	наступний, деякий, надалі, подальший, другий	
	більшість, більша частина	
	керуючись положенням	
	дослідженням встановлено	
	як наслідок	
	таким чином, відтак, звідси	
	у результаті, унаслідок, зрештою	
	звідси, з цього	впливає
		виходить
		стає зрозумілим
		очевидно
	це	дійти висновок
		дозволяє дійти висновку
		зводиться до такого
		свідчить
		переконує

<i>Мовна функція</i>	<i>Лексичні засоби</i>
	на закінчення, і нарешті, насамкінець
Ілюстрація	наприклад; так, як приклад; для прикладу
	прикладом може слугувати (бути)
	такий же (наприклад)
	у випадку, для випадку
	про те може свідчити; що очевидно, засвідчує
Введення нової інформації	розглянемо такі випадки...
	зупинимось детально на...
	основні переваги цього методу полягають у...
	деякі додаткові зауваження...
	декілька слів щодо перспектив дослідження...
	наведемо декілька прикладів

Додаток 3

Вимоги щодо оформлення списку джерел (приклади)

Характеристика джерела / Різновиди посилання	Приклад оформлення посилання
Внутрішньотекстове посилання	
Тільки в тексті	Особливої уваги варта праця І. Крупського «Національно-патріотична журналістика України». (Національно-патріотична журналістика України (друга половина XIX–перша чверть XX ст.). Львів: Світ, 1995)
Підпорядковане посилання	
У тексті внизу сторінки	У статті Добровольської В. «Адміністративна діяльність органів культури» подано таке визначення... ¹ . ¹ Вісник Книжкової палати. 2012. № 4. С. 18–20.
<i>Цитовано не за першоджерелом</i> Підпорядковане посилання	Ось тут і проявилася в деякій мірі особливість українського характеру, коли усі хотіли бути «гетьманом» ¹ . ¹ Цит. за: Андрухів І., Французом А. Правда історії. Станіславщина в умовах терору і репресій. Івано-Франківськ, 2008. С. 31.
Позатекстове посилання	
<i>Один автор</i> [3, с. 15]	3. Потятиник Б.В. Інтернет-журналістика: навч. посібник: Львів: ПАІС, 2010. 246 с.
<i>Два, три автори</i> [5, с. 147]	5. Кривошея Г., Шульгіна В., Тур'ян О. Методичні аспекти журналістської роботи: навч. посібник. К.: КиМУ, 2015. 320 с.

Чотири і більше авторів [7, с. 145]	7. Малихін О.В., Павленко І.Г., Лаврентьєва О.О., Матукова Г.І. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник. Сімферополь: Дайфі, 2011. 270 с.
Стаття [8]	8. Рудаківська С.В.. Навички людини майбутнього як основа конкурентоспроможної особистості. <i>Директор школи, ліцею, гімназії</i> , 2017. №1–2, с. 44–46.
Закон [9]	9. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України за станом на 1 листопада 2016 р. <i>Голос України</i> від 15 січня 2016. № 6.
Національний стандарт [23]	23. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2015.
Багатомне видання [26, с. 475]	26. Енциклопедія історії України: у 10 т. Гол. ред. В. Смолій. Т.3. Київ: Наукова думка, 2005. 672 с.
Електронний ресурс [27] [28]	27. Різун В. В. Методи наукових досліджень у журналістикознавстві: навч. посіб. <i>Преса України</i> , 2008. 144 с. URI: http://www.lektsiopedia.org/lek4-92782.html (дата звернення: 22.10.2016) 28. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254. База даних «Законодавство України. ВР України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D (дата звернення: 22.10.2016)
Автореферат [29, с. 14]	29. Шутяк Л.М. «Новий журналізм» у медійному дискурсі України: генеза та жанрово-стилістичні ознак: автореф. дис. ... кандидата наук із соціальних комунікацій: 27.00.04. Дніпропетровський національний університет ім. Олеса Гончара. Дніпропетровськ, 2015. 20 с.

Додаток К

Зразок тез виступу на захисті курсової роботи

Шановний голову, шановні члени комісії!

Дозвольте доповісти Вам про моє дослідження на тему... Його актуальність полягає в... Варто зазначити, що ця проблематика досліджувалася багатьма науковцями (історіографія), проте в такому аспекті вона досліджена не повно... Зважаючи на це, метою нашого дослідження є... Поставлена мета обумовила виконання таких завдань... (перерахувати). Об'єктом дослідження ми визначили..., а предметом... Щодо методологічної бази, то вона містить низку методів, які були використані для розкриття теми. Робота має практичне і прикладне значення, що полягає в... Робота має таку структуру: вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел, додатки... Зокрема, у першому розділі розкривається..., у другому..., у третьому... Отже, вивчивши, дослідивши, проаналізувавши (тему), яка була предметом нашого дослідження, ми дійшли таких висновків: перше..., друге...

Також студенту варто на завершення свого виступу назвати пропозиції та рекомендації щодо використання здобутих результатів і подякувати членам комісії та присутнім за увагу.

Після доповіді студент відповідає на запитання членів комісії.